

Nogle termer og begreber

Achievement tests

Denne term betegner en prøvetype, som anvendes for at bedømme, om eleverne har tilegnet sig undervisningen i relation til et vist afsnit, d.v.s. om de har lært, hvad de skulle lære i relation til et af læreren (og eleverne) i forvejen opstillet mål. (Se kapitel 11).

Acquisition

Denne term anvendes sædvanligvis i betydningen "sprogindlæring", hvormed menes den opnåede sproglige formåen som en helhed. Hos Krashen (se kapitel 5 og 8) begrænses *Acquisition* imidlertid til at omfatte alene den ubevidste indlæring, som sker gennem *input* og i kommunikation.

Behaviorism

Den behavioristiske indlæringsteori gælder for al læring både hos dyr og mennesker. Den bygger på den antagelse, at læring er sket, når dyret eller mennesket har udviklet nye vaner. Disse vaner dannes først og fremmest ved, at man udsætter den lærende for forskellige stimuli, som så efterhånden fører til et ønsket respons. Inden for sprogundervisningen blev de behavioristiske teorier omsat til den audiolingvale metode med imitation, strukturdrilløvelser og en stærkt styret indlæringsproces som de mest markante kendetegn. (Se kapitel 2).

Bottom up (top down)

Disse to termer anvendes sædvanligvis i forbindelse med høre- og læseforståelse, men gælder også for andre sammenhænge, f.eks. for tekstproduktion. Termerne beskriver to forskellige forståelsesprocesser eller udgangspunkter, hvor den ene, *top down*, henfører til et globalt eller holistisk udgangspunkt, som bygger på individets forkundskaber, og som er rettet mod indholdet i et budskab. *Bottom up* går i stedet ud fra den sproglige form, fra de enkelte ord, og hvordan disse sættes sammen for at danne hele sætninger. (Se kapitel 8).

Consciousness raising

Denne term anvendes oftest i forbindelse med grammatikundervisning og henfører til opgaver, hvor elevens opmærksomhed rettes mod sprogets formelle opbygning eller struktur. Formålet med sådanne opgaver er, at eleven får en bevidst, eksplicit viden om sprogets regelsystem. (Se kapitel 8).

Deklarativ viden

Denne vidensform omfatter fakta. Man "ved at...". I *Skole för bildning* (1992) beskrives denne faktaviden som additiv og målelig og afhængig af, om individet forstår fakta eller ej. Inden for sprogindlæringsforskningen omfatter den deklarative viden både fakta

og forståelse, f.eks. i forbindelse med sproglige regler. (Se kapitel 5 og 8).

Direkte – indirekte talehandlinger

Denne distinktion bygger på Austins og Searles talehandlingsteori. Talehandlingsteorien, pragmatikken, går ud fra en beskrivelse af sprogbrug som handling. I en direkte talehandling stemmer den sproglige handling overens med en tilsvarende sproglig form. En opfordring har da form af en imperativ. I en indirekte talehandling anvendes en form for sproglig omskrivning. En opfordring kan så formes som en påstand eller et spørgsmål. "Det er varmt her!" kan f.eks. opfattes som en opfordring til nogen til at åbne vinduet. "Du ville vel ikke åbne vinduet?" kan på samme måde i en anden sammenhæng tjene som en opfordring. (Se kapitel 4).

Den direkte metode

Den direkte metode er en samleterm for en række forskellige sprogpædagogiske bestræbelser med det fælles formål at erstatte den formfokuserede grammatik- og oversættelsesmetode med metoder, som udgår direkte fra det levende, talte sprog uden at tage omvejen over modersmålet. En tidlig direkte-metodiker var f.eks. Maximilian Delphinus Berlitz, som grundlagde Berlitzskolen i USA 1878, medens Stephen D. Krashen med sin betoning af den sproglige anvendelse i kommunikation som den bedste vej til sprogindlæring kan siges at være en direkte-metodiker i vor tid. (Se kapitel 3, 5 og 8).

Display questions

Denne type spørgsmål anvendes, når f.eks. læreren vil

kontrollere, om eleven kan eller ved noget. En modsat spørgsmålstype er *referential questions*, hvor svaret er åbent og beror på den information eller de vurderinger, som eleven vil formidle (Se kapitel 4).

EksPLICIT viden

At have eksPLICIT viden om noget indebærer, at man kan beskrive det og tale om det. Oftest anvendes termen i forbindelse med analyseret, grammatisk viden. (Se kapitel 5).

Episodisk hukommelse

I dette hukommelsessystem lagrer vi personlige erfaringer og oplevelser. Vi kan også ved hjælp af den episodiske hukommelse indkode og hente information frem, som vi vil huske på langt sigt. (Se kapitel 7).

Fejlanalyse

Fejlanalyseforskningen identificerer, beskriver og forklarer de fejl, som forekommer i sprogelevens frie produktion, hendes interlanguage. I sprogindlæringsforskningen har man anvendt denne analysemodel bl.a. til at forsøge at beskrive, hvordan sprogindlæring går for sig. (Se kapitel 2).

Field dependence – Field independence

Disse to termer refererer til kognitiv stil. Den, som er feltafhængig, menes at bearbejde ny information på en holistisk måde - ofte ud fra indholdet - medens den, som er feltuafhængig, har en mere analytisk måde at forstå og bearbejde ny information. (Se kapitel 2).

Fortrolighedsviden

Denne videnstype beskrives i *Skola för bildning* (1992)

som "tavs" viden. Den består af de oplevelser og erfaringer, vi har gjort på et bestemt område. Fortrolighedsviden er ofte sanselig. (Se kapitel 11).

Grammatik- og oversættelsesmetoden

Denne undervisningsmetode har sin oprindelse i undervisningen i moderne sprog ved universiteterne i midten af 1800-tallet. Oversættelse til og fra målsproget og koncentration om den sproglige form og om det sproglige paradigme er nogle kendetegn. Grammatik- og oversættelsesmetoden dominerede i danske sprogklasseværelser frem til 1950'erne, hvor den i det mindste officielt blev erstattet af den direkte metode og den audiolinguale metode med direkte-metodiske indslag. (Se kapitel 3, 5 og 11).

Hypotesedannelse og testning

Man antager, at sproget bl.a. udvikles ved, at eleven ud fra det, hun allerede kan, danner og tester hypoteser, når sproget skal anvendes i nye situationer. Dette gælder også for barnet, som lærer sit modersmål. Når det viser sig, at hypotesen ikke holder, dannes en ny hypotese med efterfølgende ny testning. Gennem hypotesedannelse og testning omstrukturerer eleven den viden, hun har, i en stadig igangværende proces. Hypotesedannelse og testning regnes også for en kognitiv strategi. (Se kapitel 2 og 5).

Illocutionary act

Termen hører hjemme i Austins og Searles talehandlingsteori, som beskriver sprogets anvendelse som handling. En *illocutionary act* er en talehandling, hvor den talende har en bestemt hensigt med sin ytring. (Se kapitel 4).

Implicit viden

Implicit viden om et sprog er intuitiv og uanalyseret. Man har den; men man kan ikke beskrive den. Den viden, vi har om vores modersmål, er ofte implicit. Jfr. *explicit*, analyseret viden. (Se kapitel 5).

The Interface hypothesis

Denne hypotese antager, at undervisning om og øvelse af grammatiske strukturer fører til, at eleven derved også lærer at anvende disse strukturer i sit eget sprog. (Se kapitel 5).

Intelligenstyper

Beskrivelsen af forskellige intelligenstyper forbindes sædvanligvis med Howard Gardner, som foruden de to "traditionelle" intelligenser, sproglig og matematisk intelligens, også definerer fem (måske seks) andre intelligenscentre:

- Musikalsk intelligens
- Rumlig eller visuel intelligens
- Kinæstetisk eller kropslig intelligens
- Social intelligens
- Intrapersonel, intuitiv intelligens og eventuelt
- Naturlig intelligens.

(Se kapitel 2).

Interferens

Når sproglige mønstre fra modersmålet eller andre indlærte sprog overføres til målsproget, taler man om *interferens* eller *negativ transfer*. I den behavioristiske epoke blev transfer opfattet som et forstyrrende element; vanerne fra modersmålet forstyrrede de nye vaner, man skulle tilegne sig i målsproget. I dag har man et mere positivt syn. Man ser transfer som en

naturlig del af sprogudviklingen, eftersom den genspejler den sproglige viden, som eleven allerede har i andre sprog, og som hun anvender som udgangspunkt, når hun skal lære yderligere et sprog. (Se kapitel 5).

Interlanguage

Termen betegner oftest det elevsprog eller interim-sprog (et særligt sprog mellem elevens modersmål og målsproget), som eleven systematisk udvikler på vejen mod målsproglig kompetence. I sit interlanguage anvender eleven det sprog, som hun allerede har tilegnet sig, samtidig med, at hun f.eks. gennem hypotesedannelse og testning videreudvikler sproget. Læreren kan iagttage elevens interlanguage ved at studere hendes frie produktion. Man mener, at der findes visse ligheder mellem interlanguageudvikling og børnesprogsudvikling. (Se kapitel 5, 8 og 9).

Interkulturel forståelse

Med interkulturel forståelse menes sædvanligvis individets evne til sammenligning mellem f.eks. sit eget lands og målsprogslandets kultur, både hvad angår fakta, hverdagsforhold og vurderinger. Interkulturel forståelse kan imidlertid også ses i et andet perspektiv. (Se kapitel 4).

Kognitive strategier

Iflg. O'Malley og Chamot anvendes disse indlæringsstrategier for at bearbejde information og løse problemer ved at analysere dem, drage konklusioner af analysen og inkorporere den nye viden i allerede eksisterende viden. De kognitive strategier kan være bevidste eller ubevidste. (Se kapitel 2).

Kohærens

Termen sigter til den globale og lokale sammenhæng i en tekst. Global kohærens gælder teksten som helhed. Lokal kohærens gælder den indbyrdes sammenhæng mellem tekstens forskellige dele eller afsnit. (Se kapitel 9).

Kohæsion

Med kohæsion menes de sproglige signaler, som bidrager til tekstens kohærens, f.eks. hvordan sætninger eller tekstafsnit ved hjælp af sproget bindes sammen, stilles imod hinanden eller følger på hinanden, så den skrives hensigt med teksten fremgår og kan forstås af læseren. (Se kapitel 4).

Kommunikationsstrategier

Denne type strategier forbindes først og fremmest med mundtlig kommunikation og beskrives som problembaseret. Det indebærer, at kommunikationsstrategierne kommer til anvendelse, når den talendes sprog ikke rigtigt slår til, for at hun skal kunne sige det, hun vil sige. Hun må da bruge andre midler, f.eks. omskrivning, parafase, gætten eller kropssprog. (Se kapitel 4 og 10).

Kommunikativ kompetence

Kommunikativ kompetence indebærer fra et sprogvidenskabeligt udgangspunkt evnen til at forstå og gøre sig forståelig på et fremmedsprog. Til kompetencen hører både lingvistisk, pragmatisk og strategisk kompetence så vel som viden om de sociokulturelle faktorer, der påvirker kommunikationen i målsprogslandet, samt evnen til at tilpasse sig til disse faktorer. Fra et uddannelsesfilosofisk udgangspunkt ses den

kommunikative kompetence bl.a. som evnen til – med et emancipatorisk formål – at sætte sprogligt korrekte ytringer ind i en virkelighedssammenhæng. (Se kapitel 4 og 10).

Kompetence

I sprogvidenskabelig sammenhæng menes oftest Chomskys definition af begrebet, nemlig den indfødte talendes evne til at afgøre, hvilke sætninger i sproget der er grammatisk korrekte, og til selv at danne grammatisk korrekte sætninger. Chomsky sætter den underliggende kompetence hos den indfødte talende over for hans performans, som er den talendes faktiske sproganvendelse i konkrete situationer. (Se kapitel 4).

Kontrastiv analyse

Denne analysemetode bygger oprindeligt på den behavioristisk-audiolingvale hypotese, at vanerne fra modersmålet forstyrrer dannelsen af nye vaner på målsproget.

Man antog, at forstyrrelsen ville være kraftigst i de tilfælde, hvor sprogene adskilte sig mest. Ved hjælp af en kontrastiv analyse skulle man kunne forudsige, hvor fejlene ville forekomme, og ud fra den indsigt konstruere lærebøger og øvelser, som i størst mulig udstrækning skulle forebygge, at fejlene opstod. I dag anvendes kontrastiviteten som et middel til at bevidstgøre om forskelle i opbygning og formel struktur, f.eks. mellem modersmålet og målsproget, for på den måde at lette elevens deklarative, eksplicite viden om sprogene. (Se kapitel 5 og 8).

Korttidshukommelse

Dette hukommelsessystem er en bevidst arbejdshukommelse, som er aktiv så længe, vi behøver den. Korttidshukommelsen hjælper os således ikke med at huske på langt sigt. Når hukommelsen er færdig med at arbejde, forsvinder også den information eller de fakta, som hukommelsen har arbejdet med. (Se kapitel 5).

Kreolsprog

Et kreolsprog er et sprog, som er blevet udviklet fra et pidginsprog, og som er blevet modersmål for en gruppe talende. Kreolsproget har en mere avanceret opbygning end pidginsproget med en kompleks grammatik og et udviklet ordforråd. (Se kapitel 5).

Langtidshukommelse

Langtidshukommelsen er et af vores hukommelsessystemer, hvor vi lagrer erfaringer og viden om fakta i lang tid. For at denne lagring skal kunne ske, skal det, vi vil huske, imidlertid først indkodes på en sådan måde, at vi kan hente det frem igen efter behov. Bevidste erindringskoder kan være til hjælp. (Se kapitel 7).

Language awareness

Language awareness (sproglig bevidsthed) er et begreb, som egentlig står for en hel bevægelse, som opstod i England i slutningen af 80'erne, og som betoner bevidsthedens betydning for sprogindlæringen. Denne bevidsthed omfatter ikke bare sproglige regler på målsproget, men også på modersmålet, ligesom

kulturforskelle mellem ens eget land og målsprogslandet. Kontrastivitet som en hjælp for bevidstgørelsen betones således. (Se kapitel 5 og 8).

Learner autonomy

Termen betegner en måde at forholde sig til læring, ligesom autonomi er en måde hos individet at forholde sig til livet i øvrigt. LA indebærer således, at den lærende overtager hele ansvaret for sin læring, dels hvad gælder målene og indholdet, dels hvad angår de forskellige skridt, der må tages på vejen mod målet. (Se kapitel 5).

Learning

Denne term anvendes om den bevidste sprogindlæring og betegner viden om sprogets regler og formelle opbygning. Jfr. deklarativ viden og eksplicit viden. Undertiden anvendes termen i modsætning til *Acquisition*, f.eks. hos Krashen, som mener, at det som eleven bevidst lærer om sproget, f.eks. gennem undervisning, ikke påvirker det sprog, hun ubevidst lærer ved at kommunikere. (Se kapitel 5 og 8).

The logical problem of language acquisition

Dette problem gælder spørgsmålet om, hvordan det kan være, at et lille barn kan lære sit modersmål perfekt trods det, at det sprog, barnet hører (omgivelsernes performans) ofte er mangelfuldt og fragmentarisk. Løsningen på problemet er antagelsen af en universel medfødt grammatik, ved hjælp af hvilken barnet opdager, hvordan dybtliggende universelle sproglige principper realiseres på dets eget modersmål. (Se kapitel 5).

Metakognitive strategier

Iflg. O'Malley & Chamot anvender vi disse strategier for bevidst at planlægge, gennemføre og evaluere vores sprogindlæring og vores læring. Metaindlæring og metakognition er nærliggende termer, som alle refererer til den lærendes aktive og bevidste delagtighed i læringen. (Se kapitel, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10 og 11).

Monitormodellen

Denne model blev udviklet af Krashen for at beskrive og forklare hans syn på sprogindlæring. (Se kapitel 5 og 8).

Den naturlige udviklingsproces – regelbundne indlæringssekvenser

En række studier har vist, at elever synes at følge en fælles udviklingsproces i deres formelle sprogindlæring, som er uafhængig af undervisning og af elevernes sproglige baggrund eller alder. (Se kapitel 5 og 8).

Negotiation of meaning

Når sprog elever kommunikerer med hinanden eller med indfødte talende, opstår der ofte situationer, hvor kommunikationen truer med at bryde sammen på grund af, at de talende ikke forstår hinanden. De må så med sproglige midler udrede misforståelser eller klargøre, hvad de mener – "forhandle sig til" en fælles forståelse, så kommunikationen kan fortsætte. (Se kapitel 10).

The non interface hypothesis

Denne hypotese antager, at deklarativ, eksplicit viden om sprogets regler ikke påvirker elevernes sproglige udvikling i deres interlanguage. Kort sagt, grammatik-

undervisning kan ikke påvirke elevernes sproglige udvikling.

Perceptuel hukommelse

Dette hukommelsessystem blev opdaget først i 90'erne og refererer til relationerne mellem genstande i vores omverden og deres funktion. Vi ved og husker f.eks., at en pen bruges til at skrive med. (Se kapitel 7).

Performans

Se *kompetence*.

Pidginsprog

Et pidginsprog kan opstå, når mennesker med forskellig sproglig baggrund og uden et fælles sprog, som de kan anvende, kommer sammen i længere tid og skal samarbejde med hinanden, f.eks. slaverne i USA. Slaverne skabte da en slags fælles sprog, som dels bestod af løsrevne ord eller grammatiske former fra slaveejernes sprog, dels af ord eller udtryk fra de mange sprog, de selv repræsenterede. Se også *kreolsprog*. (Se kapitel 5).

Pragmatik

Pragmatikken behandler sprogets anvendelse i kommunikation og analyserer bl.a., hvordan sproglige funktioner anvendes i talehandlinger (*speech acts*). (Se kapitel 4).

Procedurehukommelse

Inden for hukommelsesforskningen mener man med denne hukommelse individets motoriske evner til f.eks. at cykle og svømme. Procedurehukommelsen er

meget modstandsdygtig over for hukommelsesforstyrrelser. (Se kapitel 7).

Procedureviden

Denne videnstype betegner, hvad sprogindlæring angår, elevens evne til at kunne bruge sin sprogviden i sproganvendelse. Undertiden stilles procedureviden op imod den deklarative viden for at beskrive en viden, som automatiseres og derfor kan anvendes ubevidst i kommunikation. Undertiden mener man med procedureviden også elevens evne til at bruge kommunikationsstrategier. (Se kapitel 5 og 8).

Proficiency tests

Denne testtype har den funktion at måle og bedømme elevens sprogfærdighed ud fra et integrativt helhedsperspektiv. De centrale prøver er proficiency tests ligesom de prøver i fri skrivning og mundtlig interaktion, lærere giver deres elever. (Se kapitel 11).

Proksimativ udviklingszone

Termen anvendes hos Vygotsky om den lærendes potentiale for ved hjælp fra en lærer eller en anden person, som kan mere, at komme længere i sin forståelse og sin vidensudvikling, end hun ville have gjort på egen hånd. Hypotesen om den proksimative udviklingszone bygger på den antagelse, at læring er en interaktiv, kommunikativ proces, d.v.s. at viden udvikles i samtale.

Referential questions

Se under *display questions*

Reliabilitet

Reliabilitet betyder i prøvesammenhæng "målesikkerhed". Høj *reliabilitet* i en prøve indebærer, at prøveresultatet kan måles på en objektiv og tilforladelig måde, uden at tilfældigheder eller andre forstyrrende faktorer påvirker målingen. (Se kapitel 11).

Semantisk hukommelse

I dette hukommelsessystem lagrer vi viden om fakta til forskel fra den episodiske hukommelse, hvor vi lagrer vore oplevelser og erfaringer. En del af vores viden, f.eks. begrebsudvikling, går via den episodiske hukommelse til faktahukommelsen. (Se kapitel 7).

Skema – skript

Et skema er en kognitiv model, hvor vi lagrer de erfaringer og den viden, vi tilegner os inden for et vist område. Vi har f.eks. et "bilskema", i hvilket alt, vi har oplevet og lært om biler, findes samlet. Dette "bilskema" kan også indgå i et større, mere generelt videns- og erfaringskript – f.eks. et "trafikskript". Inden for kognitiv psykologi antager man, at vores skemaer og skripts for en stor del bestemmer, hvordan vi tolker ny information. (Se kapitel 2).

Socio-affektive strategier

Iflg. O'Malley & Chamot anvendes de socio-affektive strategier til samarbejde og interaktion. Man beder om hjælp, man henvender sig til hinanden, man lytter til hinanden.

De socio-affektive strategier har stor betydning for atmosfæren i klasseværelset. (Se kapitel 4).

Det socio-kulturelle perspektiv på læring

Dette perspektiv er udviklet fra Vygotskys teorier om omgivelsernes og sprogets betydning for tænkning og læring. I kontrast til kognitivistiske teorier, som forelægger begrebsudvikling og læring *ind i* det enkelte individ, betones i det socio-kulturelle perspektiv det sociale, det kulturbundne og det sprogligt interaktive i al vores læring og i vores tænkning om den verden, vi lever i. Læring kan således ikke abstraheres fra den sociale sammenhæng, den sociale praksis, i hvilken den finder sted.

Speech act

En speech act (talehandling) er en ytring, som har en indholdsmæssig betydning, og som samtidig udfylder en funktion i kommunikationen. "Nu kommer du for sent igen!" er således en ytring, som dels udsiger noget om en anden persons adfærd, dels fungerer som en bebrejdelse for denne adfærd. (Se kapitel 4).

The teachability hypothesis

Denne hypotese udgår fra forskningen om naturlige indlæringssekvenser og antager, at elever ikke er modtagelige for grammatikundervisning i sådanne formelle elementer, som de i deres naturlige udvikling i interlanguage endnu ikke er nået frem til. Med andre ord: Grammatikundervisningen kan ikke påvirke indlæringsprogressionen. Derimod kan den påvirke indlæringshastigheden og slutresultatet. (Se kapitel 5 og 8).

Transfer

Se under *interferens*.

Den universelle grammatik

Denne term anvendes af Chomsky og af lingvisterne omkring ham til at beskrive det abstrakte system af sproglige principper, som man antager, at alle sprog har tilfælles. Den universelle grammatik både styrer og begrænser den måde, på hvilken grammatiske regler kan udformes på forskellige sprog. Når det lille barn lærer sit modersmål, opdager det, hvordan disse universelle principper realiseres i modersmålet. Den universelle grammatik menes at være medfødt og mest virksom hos små børn. (Se kapitel 5).

Validitet

Validitet er et begreb, som anvendes i forbindelse med konstruktion af prøver. Det indebærer, at prøven måler det, som prøvekonstruktøren har regnet med, at den skal måle. (Se kapitel 11).

Referencer

Aitchison, J (1996), *Taming the Wilderness. Words in the Mental Lexicon*. I: Anderman, G & Rogers, M (1996) *Words, words, Words. The Translator and the Language Learner*. Clevedon. Multilingual Matters Ltd.

Aikenhead, G. S (1998), *Border Crossing: Culture, School, Science and Assimilation of students*. I: Roberts, D. A, & Östman, L (1998) eds., *Problems of Meaning in Science Curriculum*. New York. Teachers College.

Anderson, A, Lynch, T (1988), *Listening*. Oxford. Oxford University Press.

Anderson, J (1983), *The Architecture of Cognition*. Cambridge. Mass. Harvard University Press.

Andersson, L. G, Persson, M & Thavenius, J (1999), *Skolan och de kulturella förändringarna*. Lund. Studentlitteratur.

Andersson, L. M (2000), *En jude är en jude är en jude. Representationer av "juden" i svensk skämtpress 1900 – 1930*. Lund. Nordic Academic Press.

Arfwedson, G, Arfwedson, G (1991), *Didaktik för lärare*. Stockholm. HLS Förlag.

Arfwedson, G (1992), *Hur och när lär sig elever?* Stockholm. HLS Förlag.

Arfwedson, G, Arfwedson, G (1995), *Normer och mål i skola och undervisning. Några perspektiv hämtade från tysk didaktik*. Stockholm. HLS Förlag.

Arkhammar, B-M (1998), *Skrivkamrater. Introduktion i ett processororienterat skrivande*. Stockholm. Almqvist & Wiksell.

Austin, J. L (1955, 1962), *How to Do Things with Words*. Oxford. Oxford University Press.

Bachmann, L.F (1991), *Fundamental Considerations in Language Teaching*. Oxford. Oxford University Press.

Baddeley, A. D (1990), *Human Memory. Theory and Practice*. Needham Heights, Mass. Allyn and Bacon.

Baird, J. R, Northfield, J (1992), *Learning from the PEEL experience*. Melbourne. The Monash University Printing Services.

Ballstaedt, S-P, Mandl, H, Schnotz, W, Tergan, S (1981), *Texte verstehen, Texte gestalten*. München. Urban und Schwarzenberg Psychologie.

Barth-Nordström, B-M (1991), *Medvetet Lärande*. Stockholm. Natur och Kultur.

Bartlett, F. C (1932), *Remembering: A study in experimental and social psychology*. London. Cambridge University Press.

- Batstone, R (1994), *Grammar. Language Teaching. A Scheme for Teacher Education*. Oxford. Oxford University Press.
- Bekendtgørelse om folkeskolens afsluttende prøver m.v. og om karaktergivning i folkeskolen*. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 639 af 21. juli 1995.
- Berg, G (1995), "Reading Journals". *Litteraturläsning i engelska på gymnasiet*. I: Bergström, I m.fl. (1995) *Nya erfarenheter i språkundervisningen. Tolv artikler om forskning och klassrumserfarenheter*. Stockholm. Bonniers.
- Bergström, I, m.fl. (1995), *Nya erfarenheter i språkundervisningen. Tolv artikler om forskning och klassrumserfarenheter*. Stockholm. Bonniers.
- Berwick, R (1990), *Task Variation and Repair in English as a Foreign Language*. Kobe University of Commerce. Institute of Economic Research.
- Björk, M (1995), *Att lära genom att skriva. Ett tanke- og inlärningsverktyg över ämnesgränserna*. I: Lendahls, B, Runesson, U (red) (1995) *Vägar til elevers lärande*. Lund. Studentlitteratur.
- Bley-Vroman, R (1989), *What is the logical problem of foreign language learning?* I: Gass, S. M, Schachter, J (eds). *Linguistic Perspectives on Second Language Acquisition*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Block, E (1986), *The comprehension strategies of second language readers*. I: TESOL QUARTERLY 20/1986.
- Bloomfield, L (1933), *Language*. New York. Holt.
- Boas, F (1911), *Language and Thought*. I: Valdes, J. M (1995) *Culture Bound*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Brown, G, Yule, G (1983), *Teaching the Spoken Language*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Brown, H. D (1987), *Principles of Language Learning and Teaching*. Englewood Cliffs NJ. Prentice Hall.
- Brumfit, C (1984), *Communication Methodology in Language Teaching*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Byram, M (1997), *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon. Multilingual Matters, Ltd.
- Börjesson, B, Hellström, S-G, Malmberg, P (1990), *En förnyad språklärarytbildning*. Rapport nr 1 från IMS-projektet. Uppsala. Centrum för didaktik. Uppsala universitet.
- Cambourne, B (1979), *How important is theory to the reading teacher?* I: Australian Journal of Reading. 1979/2.
- Carter, R, Mc Carthy, M (1988), *Vocabulary and Language Teaching*. London. Longman.
- Cathcart, R (1986), *Situational differences and the sampling of young children's school language*. I: Day, R (ed) 1986 *Talking to learn: Conversation in Second Language Acquisition*. Rowley, Mass. Newbury House.
- Chamot, A (1987), *The learning strategies of ESL students*. I: Wenden, A, Rubin, J (1987) *Learner Strategies in Language Learning*. London. Prentice Hall International.

Chamot, A et al (1988), *A Study of Learning Strategies in Foreign Language Instruction: Findings of the Longitudinal Study*. Mc Lean, Va: Interstate Research Associates.

Chaudron, C (1988), *Second Language Classrooms*. Cambridge. Cambridge University Press.

Chomsky, N (1959), *Review of "Verbal Behavior" by B. F. Skinner*. I: *Language* 35

Chomsky, N (1965), *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge. Mass. MIT Press.

Clahsen H, Meisel, J, Pienemann, M (1983), *Deutsch als Zweitsprache: der Spracherwerb ausländischer Arbeiter*. Tübingen. Gunter Narr.

Clyne, M (1987), *Cultural differences in the organization of academic texts*. I: *Journal of Pragmatics* 11/87.

Cohen, D. A (1987), *Student Processing of Feedback on Their Compositions*. I: Wenden, A, Rubin, J (1987), *Learner Strategies in Language Learning*. London. Prentice Hall International.

Cohen, E (1994), *Designing Groupwork. Strategies for the Heterogeneous Classroom*. New York. Teachers College Press.

Cook, V (1985), *Universal Grammar and Second Language Learning*. I: *Applied Linguistics* 6/1.

Corder, P (1978), *Strategies of Communication*. I: Corder, P (1981) *Error Analysis and Interlanguage*. Oxford. Oxford University Press.

Corder, P (1981), *Error Analysis and Interlanguage*. Oxford. Oxford University Press.

Craik, F. I. M, Lockhardt, R. S (1972), *Levels of processing: A framework for memory research*. I: *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior* nr 11.

Craik, F. I. M, Tulving, E (1975), *Depth of processing and the retention of words in episodic memory*. I: *Journal of Experimental Psychology: General* nr 104.

Crookes, G (1989), *Planning and interlanguage variation*. I: *Studies in Second Language Acquisition* 11/89.

Delanty, G (1993), *Europa. Idé, identitet, verklighet*. Göteborg. Daidalos.

Dickinson, L (1992), *Learner Autonomy. Learner training for language learning*. Dublin. Authentic Language Learning Resources Ltd.

Donato, R (1996), *Collective scaffolding in second language learning*. I: Lantolf, J & Appel, G (eds) (1996) *Vygotskian Approaches to Second Language Research*. Norwood, New Jersey. Ablex.

Doughty, C, Pica, T (1986), *Information gap tasks; do they facilitate second language acquisition?* I: *TESOL Quarterly* 20.

Dryden, G, Vos, J (1994), *Inlärningsrevolutionen*. Malmö. Brain Books AB.

Dunn, R, Dunn, K, Treffinger, D (1992), *Bringing Out the Giftedness in Your Child*. New York. John Wiley.

Dysthe, O (1996), *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund. Studentlitteratur.

- van Ek, J. A (1975), *The Threshold Level in a European Unit/Credit System for Language Learning by Adults*. Strasbourg. Council of Europe.
- Ellegård, A, Lindell, E (1970), *Direkt eller insikt?* Lund Gleerups.
- Ellis, R (1986), *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford. Oxford University Press.
- Ellis, R (1990), *Instructed Second Language Acquisition*. Oxford. Oxford University Press.
- Ellis, R (1993), *Second language acquisition research: How does it help teachers?* ELT Journal. Oxford. Oxford University Press.
- Ellis, R (1994), *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford. Oxford University Press.
- Engelsk. Faghäfte 2*. Undervisningsministeriet 1995. Folkeskoleafdelingen.
- Engh, B (1971) *En toleransundersökning: Tyska elever tolkar svenska elevers språkfel*. Pedagogisk-psykologisk problem, Nr. 137. Malmö. Lärarhögskolan.
- Englund, T (1986), *Curriculum as a Political Problem*. Acta universitatis Upsaliensis. Uppsala Studies in Education, 25. Stockholm. Almqvist & Wiksell International.
- Englund, T (1995) red., *Utbildningspolitiskt systemskifte?* Stockholm. HLS Förlag.
- Englund, T (1996), *Pedagogikens uppgifter. At utveckla kunskap om socialisations- och kommunikationsprocesser som meningsskapande*. I: Pedagogisk Forskning i Sverige (1996). Årgång 1, Nr. 1.
- Enkvist, I (1993), *Lärarskicklighet. Teori och praktik med exempel från språkundervisningen*. Stockholm. Natur och Kultur.
- Erickson, G (1990), *Elever med andra modersmål än svenska – konsekvenser för språkundervisningen*. I: Läroplaner 1990: 1. Undervisning i främmande språk. Stockholm. Utbildningsförlaget.
- Ericsson, E (1989), *Undervisa i språk. Språldidaktik och språkmetodik*. Lund Studentlitteratur.
- Ericsson, E (1996), *Speech within Reach in Foreign Language Teaching*. Göteborg. Utbildningsstaden AB.
- Eriksson, R (1993), *Teaching language Learning. In-service training for communicative teaching and self-directed learning in English as a foreign language*. Göteborg. Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Eriksson, R, Tholin, J (1996), *Engelska för livet. Lärares och elevers medvetenhet om språkinläring. En nätverksprodukt i samarbete med ett tjugotal lärare i engelska på grundskolan*. Utvecklingsrapport 96:1. Karlstad. Högskolan i Karlstad.
- European Language Portfolio. Proposals for Development* (1997), Strasbourg. Council of Europe.
- Felix, S (1981), *The effect of formal instruction on second language acquisition*. I: Language Learning 31.

Finkel, R (1994), *Hjärnan vill ha roligt. Lär snabbt – kom ihåg längre*. Stockholm. Månpocket.

Formål og centrale kundskabs- og færdighedsområder. Folkeskolens fag. Undervisningsministeriet 1994.

Freemann, D (1993), *Constructing shared understanding in a second language classroom*. I: Nunan, D (ed) (1993) *Collaborative Language Learning and Teaching*. Cambridge. Cambridge University Press.

Færch, C, Haastrup, K, Phillipson, R (1984), *Learner Language and Language Learning*. Copenhagen. Gyldendal.

Færch, C, Kasper, G (eds) (1983), *Strategies in Interlanguage Communication*. London. Longman.

Galtung, J (1985), *Struktur, Kultur und intellektueller Stil*. I: Wierlacher, A (ed) *Das Fremde und das Eigene*. München.

Gardner, H (1993), *Creating Minds*. New York. Basic Books.

Gass, S (1988), *Integrating research areas: a framework for second language studies*. I: Applied Linguistics 9.

Gass, S (1991), *Grammar instruction, selective attention and learning*. I: Philipson et al (eds) (1991) *Foreign/Second Language Pedagogy Research*. Clevedon, Avon. Multilingual Matters.

Giddens, A (1993), *Sociology*. Cambridge. Polity Press.

Godden, D, Baddeley, A. D (1975), *Context-dependent memory in two natural environments: On land and under water*. I: British Journal of Psychology nr 66.

Goodson, I. F (1996), *Att stärka lärarnas röster. Sex essäer om lärarforskning och lärar-forskarsamarbete*. Oversat af Gerhard Arfwedson og Ingvor Gerner. Stockholm. HLS Förlag.

Gouin, F (1880), *L'art d'enseigner et d'étudier les langues*. Engelsk oversættelse 1982 af Swan, H og Betis, V *The Art of Teaching and Studying Languages*. London. George Philip.

Grellet, F (1981), *Developing Reading Skills. A practical guide to reading comprehension exercises*. Cambridge. Cambridge University Press.

Gröning, I (ed) (1996), *Att lära i samarbete. Grupparbete i förskola och skola*. Uppsala. Uppsala universitet. Rapporter från institutionen för lärarutbildning.

Habermas, J (1971), *Vorbereitende Bemerkungen zu einer Theorie der kommunikativen Kompetenz*. I: Habermas & Luhmann, *Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie*. Frankfurt am Main. Suhrkamp.

Habermas, J (1981), *Theorie des kommunikativen Handelns*. Frankfurt. Suhrkamp.

Hagström, E (1998) *Autonomi eller demokrati. Två olika sätt att motivera elevinflytande*. I: Utbildning och demokrati 1/98.

Hargreaves, A (1998), *Läraren i det postmoderne samhället*. Lund. Studentlitteratur.

Hasner, B (1999), *Inspiration til arbejdet med mål i engelskundervisningen*. I: Sproglæreren 99/1.

- Hjelm, U (1989), "Man böjer på en hel del i tyskan". *Samtal om tysk grammatik med tio elever i åk 9*. Linköpings universitet. Skapande vetande. Rapport nr 13/1989.
- Holec, H (1988), *Autonomy and self-directed learning: present fields of application*. Strasbourg. Council of Europe.
- Holliday, A (1994), *Appropriate Methodology and Social Context*. Cambridge Language Teaching Library. Cambridge. Cambridge University Press.
- Hosenfeld, C (1984), *Case studies of ninth grade readers*. I: Alderson, J. C & Urquhart, A. S (eds) (1984) *Reading in a foreign Language*. Harlow. Longman.
- House, J (1986), *Learning to talk; talking to learn. An investigation of learner performance in two types of discourse*. I: Kasper, G (ed) (1986) *Learning, Teaching and Communication in the Foreign Language Classroom*. Aarhus. Aarhus University Press.
- Huttunen, I (1995), *Metacognition in the process of development towards learner autonomy*. I: Tornberg, U 1995 (ed) *Focus on the Language Learner*. Uppsala. Uppsala universitet. Centrum for didaktik.
- Hyltenstam, K, Pienemann, M (eds) (1985), *Modelling and Assessing Second Language Acquisition*. Clevedon, Avon. Multilingual Matters.
- Hymes, D (1972), *Communicative Competence*. I: *Sociolinguistics*. London, Pride and Holmes. Penguin.
- Hägglund, S. O, Madsén, T (1996), *Från PEEL till PLAN. En strategi för utveckling av lärares och elevers aktiva lärande under eget ansvar*. Kristianstad. Högskolan i Kristianstad. Centrum för kompetenceutveckling.
- Häussermann, U, Piepho, H-E (1996), *Aufgabenhandbuch. Deutsch als Fremdsprache. Abriß einer Aufgaben- und Übungstypologie*. München. Iudicium.
- Internationaliseringsutredningen (1974), *Utbildningens internationalisering. Slutbetänkande från UKÄ:s internationaliseringsutredning*. UKÄ-rapport nr 21. Universitetskanslerämbetet och Utbildningsförlaget.
- Jakobsen, L. K og Larsen, F (1977), *Sprogferdighed: forståelighed og korrekthed*. I: Glahn, E, Jakobsen, L. K og Larsen, F *Fremmedsprogs pædagogik*. København. Gyldendal.
- Jespersen, O (1904), *How to Teach a Foreign Language*. London, Allen and Unwin.
- Johnston, M, Pienemann, M (1986), *Second Language Acquisition. A Classroom Perspective*. New South Wales Migrant Education Service.
- Kasper, G, Wagner, J (red) (1989), *Fremmedsprogs pædagogik*. København. Gyldendal.
- Kelly, L. G (1969), *25 centuries of Language Teaching*. Rowley Mass. Newbury House.
- Kirsch, F. M (1998), *Stille aber ist Mangelware. Deutschland und die Deutschen in schwedischen Schulbüchern für das Fach Deutsch 1970 – 1995*. Stockholm. Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholmer Germanistische Forschungen. Almqvist & Wiksell International.

- Kohonen, V (1993), *Facilitating learner autonomy using portfolio assessments. I: Language Learning for European Citizenship. Report on Workshop 2 B.* Heinola/Strasbourg. Council of Europe.
- Kramsch, C (1992), *Context and Culture in Language Teaching.* Oxford. Oxford University Press.
- Krashen, S. D (1981), *Second Language Acquisition and Second Language Learning.* Oxford. Pergamon Press.
- Krumm, H-J (1989), *Schreiben. I: Fremdsprache Deutsch 1/89,* München Langenscheidt.
- Lado, R (1957a), *Linguistics Across Cultures. Applied Linguistics for Language Teachers.* Ann Arbor. University of Michigan Press.
- Lado, R (1957b), *How to compare two cultures. I: Valdes, J. M (1995) Culture Bound.* Cambridge. Cambridge University Press.
- Lennon, P (1997), *Introspection and intentionality in advanced second-language acquisition. I: Language Learning 1989/39.*
- van Lier, L (1995), *Introducing Language Awareness.* Penguin English Applied Linguistics. London. Penguin.
- van Lier, L (1996), *Interaction in the Language Curriculum. Awareness, Authenticity, Autonomy.* Applied Linguistics and Language Study. London. Longman.
- Lightbown, P (1992), *Can they do it themselves? A comprehension-based ESL-course for young children. I: Courchene, R. J. et al (eds) (1992) Comprehension-based Second Language Teaching.* Ottawa. University of Ottawa Press.
- Lightbown, P, Spada, N (1993), *How Languages are Learned.* Oxford. Oxford University Press.
- Lindblad, T (1990) *Prov och bedömning i främmande språk. I: Undervisning i främmande språk. Kommentarmaterial til Lgr 80.* Stockholm. Skolöverstyrelsen.
- Little, D (1991), *Learner Autonomy. Definitions, Issues, Problems.* Dublin. Authentic Language Learning Resources Ltd.
- Ljung, M, Ohlander, S (1992), *Gleerups engelska grammatik.* Malmö. Gleerups.
- Long, M (1989), *Task, group and task-group interactions.* University of Hawaii. Working papers. I: ESL 8.
- Long, M, Porter, P, (1985) *Group work, interlanguage talk and second language acquisition. I: TESOL Quarterly 19.*
- Lund, L-G, Montgomery, H, Waern, Y (1992), *Kognitiv psykologi.* Lund. Studentlitteratur.
- Lynch, T (1986), *Modifications to foreign listeners: The stories teachers tell.* ERIC Document ED 274 225, Washington DC, Center of Applied Linguistics.
- Lynch, T (1996), *Communication in the Language Classroom.* Oxford. Oxford University Press.
- Loevli, L (1997), *Utdanningsreformens paradoxer. I: Nordisk pedagogisk tidsskrift 6/97.*
- Madsén, T (1993), *Elevaktivitet och kompetenceutveckling – forskningsperspektiv på ungdomsskolans arbetsformer.* Lund. Studentlitteratur.

- Magnusson, L (1997), *En framgångsrik språkstuderande – fallstudie från en ordindlärningsstrategiundersökning på preparandkurs i ryska vid Högskolan i Karlstad läsåret 1995 – 1996*. Uppsala. Uppsala universitet. Centrum för didaktik.
- Malmberg, P (1989), *För en bättre språkundervisning. Presentation av Europarådets språkprojekt*. Uppsala universitet. Fortbildningsavdelningen.
- Malmberg, P (1993), *Engelska. Metodbok*. Stockholm. Almqvist & Wiksell.
- Malmberg, P m.fl. (2000), *I huvudet på en elev. Projektet STRIMS Strategier vid inläring av moderna språk*. Stockholm. Bonniers.
- Marton, F (1997), *Mot en medvetandets pedagogik*. I: Uljens, M (1997) red. *Didaktik*. Lund Studentlitteratur.
- Mc Donough, S (1995), *Strategy and Skill in Learning a Foreign Language*. London. Edward Arnold.
- Meinertz, K (1975), *Sprogvidenskab og Sprogundervisning*. København. Akademisk Forlag.
- Modern Languages* (1971 – 1981), Strasbourg. Council of Europe.
- Moderns Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common Framework of Reference* (1996), Strasbourg. Council of Europe.
- Moulton, W. G (1961), *Linguistics and language teaching in the United States 1940 – 60*. I: Mohrmann, C. et al (1961) *Trends in European and American Linguistics*. Utrecht. Spectrum.
- Mummert, I (1989), *Nachwuchspoeten. Jugendliche schreiben literarische Texte im Fremdsprachenunterricht Deutsch*. München. Klett. Edition Deutsch.
- Naiman, N et al (1978), *The Good Language Learner*. Research in Education Series No 7. Toronto. The Ontario Institute for Studies in Education.
- Nilsson, L-G (1994), *Minnet*. I: Nationalencyklopedin nr 13.
- Norman, D (1991), *Cross Culture i språkundervisningen*. I: *Språkpedagogik* (1991). Malmö. Gleerups.
- Nunan, D (1990), *Action research in the language classroom*. I: Richards & Nunan (eds) *Second Language Teacher Education*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Nunan, D (1995), *Language Teaching Methodology. A textbook for teachers*. Hempstead Phoenix ELT.
- Ogden, C (1930), *Basic English. A General Introduction*. London. Kegan Paul.
- Ohlander, S (1985), *Om "svenska" og "osvenska" fel – invandrareleverna och undervisningen i främmande språk*. I: LMS Lingua 1985/4.
- O'Malley, J. M, Uhl Chamot, A (1990), *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Oscarsson, M, Gustafsson, J, Franke, A & Arvidsson, M (1999), *Kommunikativ förmåga i främmande språk*. Stockholm. Skolverket.

- Oxford, R (1990), *Language Learning Strategies: What every teacher should know*. Rowley, Mass. Newbury House.
- Palmer, H. E (1917), *The Scientific Study and Teaching of Languages*. Nyt tryk 1968. London. Oxford University Press.
- Parker, K, Chaudron, C (1987), *The effects of linguistic simplifications and elaborative modifications on L2 comprehension*. University of Hawaii. Working papers. I: ESL 6.
- Pauldrach, A (1992), *Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren*. I: Fremdsprache Deutsch 92/6. München. Goethe Institut.
- Persson, M (1994), *Fem lektioner i retorik*. Göteborg. SIFU AB.
- Phillips-Martinsson, J (1991), *Swedes As Others See Them*. Lund. Studentlitteratur.
- Piaget, J (1973), *Språk och tanke hos barnet*. Lund. Gleerups.
- Pica, T, Young, R, Doughty, C (1987), *The impact of interaction on comprehension*. I: TESOL Quarterly 21/4.
- Pienemann, M (1984), *Psychological Constraints on the Teachability of Languages*. I: Studies in Second Language Acquisition 6.
- Pienemann, M (1989), *Is language teachable? Psycholinguistic experiments and hypotheses*. I: Applied Linguistics 10.
- Pinker, S (1995), *The Language Instinct. How the Mind Creates Language*. New York. Harper Perennial.
- Politzer, R (1995), *Culture in the classroom*. I: Valdes, J. M (1986), *Culture Bound. Bridging the gap in language teaching*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Porter, P (1986), *How learners talk to each other: Input and interaction in taskcentered discussions*. I: Day, R (ed) (1986), *Talking to Learn. Conversations in Second Language Acquisition*. Rowley, Mass. Newbury House.
- Poullisse, N (1990), *The Use of Compensatory Strategies by Dutch Learners of English*. Enschede. Sneldruk.
- Prabhu, N. S (1987), *Second Language Pedagogy*. Oxford. Oxford University Press.
- Rebenius, I (1997), *Gymnasieelevers reflekterande kring sin inlärning i engelska samt kring ett ökat ansvarstagande på komvux*. Uppsala. Uppsala universitet. Centrum för didaktik.
- Rebenius, I (1998), *Elevautonomi i språkundervisningen. Teori och praktik – elevautonomi på gymnasienivå*. Stockholm. Natur och Kultur.
- Rebenius, I (2000), *Autonomi – vad innebär det? C-uppsats i pedagogik*. Uppsala universitet. Institutionen för lärarutbildning.
- Reid, J (1987), *The learning style preferences of ESL students*. I: TESOL Quarterly 21/87.
- Reiss, M (1985), *The Good Language Learner: Another look*. I: Canadian Modern Language Review, 1985/41.

Richards, I (1943) *Basic English and Its Uses*. London. Kegan Paul.

Richards, J (1990), *The Language Teaching Matrix*. Cambridge. Cambridge University Press.

Richards, J. C (1989), *Profile of an effective L2 reading teacher*. I: Prospect 4/2.

Rivers, W. M (1981), *Teaching Foreign Language Skills*. Chicago. University of Chicago Press.

Rost, M (1989), *Listening*. London. Longman.

Rost, M, Ross, S (1991), *Learner Strategies in Interaction: Typology and Teachability*. I: Language Learning 41.

Rowe, M (1986), *Wait time: Slowing down may be a way of speeding up*. I: Journal of Teacher Education, 37.

Rubin, J (1975), *What the "good language learner" can teach us*. I: TESOL Quarterly 1975/9.

Rubin, J (1981), *Study of Cognitive Processes in Second Language Learning*. I: Applied Linguistics 1981/11.

Rubin, J (1987), *Learner Strategies: Theoretical Assumptions*. I: Wenden, A, Rubin, J (1987), *Learner Strategies in Language Learning*. London. Prentice Hall International.

Rubin, J, Thompson, I (1994), *How To Be a More Successful Language Learner*. Boston, MA. Heinle & Heinle Publishers.

Runfors, A (1996), "För barnens bästa". *Lärarperspektiv på andraspråksinläring*. Botkyrka. Mångkulturellt centrum.

Rutherford, W, Sharwood Smith, M (1985), *Consciousness Raising and Universal Grammar*. I: Applied Linguistics 6.

Ryan, A, Arndt, H (1989), *Fremmedsproglig produktion – at skrive*. I: Kasper, G, Wagner, J (red) (1989), *Fremmedsprogs pædagogik*. København. Gyldendal.

Said, E (1993), *Orientalism*. Stockholm. Ordfront.
de Saussure, F (1916), *Cours de linguistique générale*. Tredje oplag (1965). Paris. Payot.

Schmidt, R (1990) *The role of consciousness in second language learning*. I: Applied Linguistics 11.

Searle, J. R (1969), *Speech Acts*. Cambridge. Cambridge University Press.

Selinker, L (1972), *Interlanguage*. I: International Review of Applied Linguistics 10.

Selinker, L (1994), *Rediscovering Interlanguage*. *Applied Linguistics and Language Study*. New York. Longman Inc.

Sharwood Smith, M (1981), *Consciousness-raising and the second language learner*. I: Applied Linguistics 2.

Sheils, J (1988) *Communication in the modern languages classroom*. Strasbourg. Council of Europe.

Skinner, B. F (1957), *Verbal Behavior*, New York. Appleton-Century-Crofts.

SOU 1992:94, *Skola för bildning. Betänkande av läroplanskommittén*. Stockholm. Norstedts Tryckeri AB.

- Spolsky, B (1976), *Language Testing: Art or Science*. I: Nickel, G (ed) *Proceedings of the Fourth International Congress of Applied Linguistics*. Vol 3. Stuttgart. Hochschulverlag.
- Stern, J (1987), *Fundamental Concepts of Language Teaching*. Oxford. Oxford University Press.
- STRIMS. Slutrapport från projektet "Strategier vid inläring av moderna språk" (1997), Ahlström, K-G, Bergström, I, Håkanson, U, Malmberg, P, Tornberg, U, Öman, M. Uppsala. Fortbildningsavdelningen. Uppsala universitet.
- Strömquist, S (1988), *Skrivprocessen. Teori och tillämpning*. Lund. Studentlitteratur.
- Sweeney, C. M, Bellezza, F. S (1982), *Use of keyword mnemonics in learning English vocabulary*. I: Human Learning 1.
- Säfström, C. A, Östman, L (1992), *Den nya utbildningsretoriken*. I: Utbildning och demokrati 92/2. Uppsala. Centrum för didaktik. Uppsala universitet.
- Säljö, R (1995). *Begreppsbildning som pedagogisk drog*. I: *Utbildning och demokrati* 1995/4. Uppsala. Centrum för didaktik. Uppsala universitet.
- Säljö, R (1996), *Samtal som kunskapsform*, I: Brusling, C, Strömquist, G (red) (1996), *Reflektion och praktik i läraryrket*. Lund. Studentlitteratur.
- Säljö, R (2000), *Lärande i praktiken*. Stockholm. Prisma.
- Tarone, E (1983), *Communication strategies in interlanguage*. I: Færch & Kasper (1983), *Strategies in Interlanguage Communication*. London. Longman.
- Tarone, E, Yule, G (1989), *Focus on the Language Learner*. Oxford. Oxford University Press.
- Taylor, P (1998), *Investigating Culture and Identity*. London. Collins Educational.
- Terrell, T, Gomez, E, Mariscal, J (1980), *Can acquisition take place in the classroom?* I: Scarcella, Krashen (eds) (1980), *Research in Second Language Acquisition*. Rowley, Mass. Newbury House.
- Thavenius, J (1999), *Bara i mellanrummen färdas vi – om bildning i vår tid*. I: Andersson, L. G, Persson, M & Thavenius, J (1999), *Skolan och de kulturelle förändringarna*. Lund. Studentlitteratur.
- Tholin, J (1992), *Att lära sig engelska*. Stockholm. Almqvist & Wiksell.
- Tingbjörn, G (1994), *Svenska som andraspråk. En introduktion. Lärarbok 1*. Stockholm. Natur och Kultur.
- Titone, R (1968), *Teaching Foreign Languages: A Historical Sketch*. Washington D.C. Georgetown University Press.
- Tornberg, U (1996), *Enkät riktad till språkelever ved Celsiusskolan med ett annat modersmål än svenska*. Uppsala. Institutionen för lärarutbildning.
- Tornberg, U (2000), *Om språkundervisning i mellanrummet – och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel 1962 til 2000*. Pedagogiska institutionen. Uppsala universitet. (Kommende doktorafhandling).
- Tsui, A. B. M (1995), *Introducing Classroom Interaction*. London, Penguin, English Applied Linguistics.

Undervisningsvejledning for Folkeskolen. Betænkning afgivet af det af Undervisningsministeriet under 1. September 1958 nedsatte læseplansudvalg. Betænkning nr. 253. København. 1960.

Undervisningsvejledning for folkeskolen 2. Fremmedsprog. Undervisningsministeriet 1976.

Varonis, E, Gass, S (1985), *Non-native-non-native conversation. A model for the negotiation of meaning*. I: Applied Linguistics 6/1.

Viëtor, W (1882), (Pseudonym "Quousque tandem"). *Der Sprachunterricht muß umkehren! Ein Beitrag zur Überbürdungsfrage*. Heilbronn.

Vygotsky, L (1962), *Thought and Language*. Cambridge. Mass. MIT Press.

Vygotsky, L (1981), *Psykologi och dialektik*. En antologi. Stockholm. Norstedts.

Vygotsky, L (1996), *Thought and Language*. Newly revised and edited by Alex Kozulin. Cambridge Massachusetts. The MIT Press.

Wenden, A, Rubin, J (1991), *Learner Strategies for Learner Autonomy*. Prentice Hall International.

West, M (1960), *Teaching English in Difficult Circumstances*. London. Longman.

Westhoff, G (1987), *Didaktik des Leseverstehens. Strategien des voraussagenden Lesens mit Übungsprogrammen*, München. Hueber.

White, L (1981), *The responsibility of grammatical theory to acquisitional data*. I: Hornstein, N, Lightfoot, D (eds) (1991), *Explanations in Linguistics. The Logical Problem of Language Acquisition*. London. Longman.

White, L, Lightbown, P (1984), *Asking and answering in ESL classes*. Canadian Modern Language Review nr 40.

Whorf, B. L (1956), *Language, Thought and Reality*. I: Carroll, J. B, *Selected writings of B. L. Whorf*. Cambridge, Mass. The M.I.T. Press.

Wilkins, D. A (1976), *Notional Syllabuses*. London. Oxford University Press.

Willing, K (1987), *Learning Styles and Adult Migrant Education*. Adelaide. National Curriculum Resource Centre.

Young, A, Fulwiler, T (eds) (1986), *Writing Across the Disciplines. Research into Practice*. Portsmouth New Hampshire. Boynton-Cook Publishers. Heinemann Educational Books.

Zamel, V (1982), *Writing: The Process of Discovering Meaning*. I: TESOL Quarterly, 16/82.

Zilm, M (1989), *Investigating the Role of Code Switching in Oral Language in the Classroom*. Adelaide. Languages and Multicultural Centre.

Östman, L (1995), *Socialisation och mening. No-utbildningen som politiskt och miljömoraliskt problem*. Acta Universitatis. Uppsala Studies in Education.

Stikordsregister

Achievement test 178, 186, 187
 Acquisition 33, 60, 65, 67, 119, 120, 187
 Audiolingval metode 28, 34, 95, 118, 136, 187
 Autonomi 76, 192
 Behaviorisme 36, 175, 187
 Bottom up 79, 82, 117, 145, 146, 187
 Consciousness raising 122, 187
 Cooperative learning 70
 Deklarativ viden 66, 68, 69, 121, 122, 123, 182, 187
 Direkte – indirekte talehandlinger 41, 188
 Direkte metode 31, 118, 188
 Display questions 47, 188
 EksPLICIT viden 34, 126, 187
 Episodisk hukommelse 102, 188
 Faktorbedømmelse 185
 Fejlanalyse 65, 188
 Field dependence – field independence 188
 Flerstemmighed, flerstemmig 17, 43, 58
 Fortrolighedsviden 182, 189
 Grammatik- oversættelsesmetoden 28, 29, 34, 38, 118, 181, 189
 Grammatik som færdighed 118
 Grammatik som proces 116
 Grammatik som produkt 116
 Illocutionary act 40, 189
 Implicit viden 34, 189
 Interaktion, interaktiv 9, 12, 23, 27, 44, 61, 74, 100, 140, 158, 174, 193, 194

Interface hypothesis 67, 189
 Intelligenstyper 111, 189
 Interkulturel, interkulturel forståelse 27, 42, 55, 76, 92, 131, 190
 Interlanguage 64, 121, 138, 178, 188
 Klasseværelsesforskning 44, 47, 50, 174
 Kognitive strategier 22, 190
 Kohærens 10, 143, 162, 169, 186, 190
 Kohæsi on 10, 143, 162, 169, 186, 190
 Kommunikativ kompetence 9, 38, 40, 190
 Kommunikationsstrategier 10, 44, 172, 183, 190, 193
 Kompetence 9, 24, 38, 40, 62, 116, 121, 136, 138, 159, 166, 181, 190
 Kontrastiv analyse 36, 191
 Korttidshukommelse 102, 121, 191
 Kreolsprog 62, 191
 Kultur 9, 13, 26, 51, 136, 178, 190
 Langtidshukommelse 102, 191
 Language awareness 69, 122, 124, 191
 Learner autonomy 9, 76, 192
 Learning 19, 33, 43, 67, 70, 74, 119, 192
 (The) logical problem of language acquisition 62, 192
 Meningsskabelse 9, 12, 17, 43, 58, 59
 Metakognition 22, 23, 27, 75, 138, 192
 Metakognitive strategier 22, 192
 Monitormodellen 192
 (Den) naturlige udviklingsproces 192
 Negotiation of meaning 162, 192
 (The) non-interface hypothesis 67, 192
 Ordindlæring 10, 21, 103, 105, 108, 161, 167
 Perceptuel hukommelse 102, 193
 Performans 62, 116, 191, 192, 193

Pidginsprog 62, 191, 193
 Pragmatik 27, 41, 136, 188, 193
 Procedurehukommelse 102, 193
 Procedureviden 66, 69, 121, 182, 193
 Proficiency test 179, 183, 185, 193
 Proksimativ udviklingszone 12, 193
 Pædagogisk samtale, den pædagogiske samtale 14, 125
 Referential questions 47, 50, 188, 193
 Reliabilitet 10, 179, 180, 181, 194
 Semantisk hukommelse 102, 194
 Skema – skript 13, 30, 194
 Skriveprocessen 145, 156
 Socio-affektive strategier 22, 46, 194
 Sociokulturelt perspektiv på læring 12, 182
 Speech act 40, 194
 Sproglig bevidsthed 31, 34, 69, 138, 191
 Strategi, strategier 15, 18, 20, 43, 80, 88, 98, 106, 109, 173, 182, 185f, 191, 192, 194
 Strategiforskning 23, 42
 STRIMS 15, 22, 71, 83, 105, 109, 128, 160, 163, 172
 Talehandling 40, 60, 188, 194
 (The) teachability hypothesis 68, 121, 194
 Top down 80, 95, 106, 117, 145, 187
 Transfer 45, 65, 124, 190, 194
 (Den) universelle grammatik 195
 Validitet 10, 179, 195
 Viden, videnssyn 9, 38, 181

SPROGDIDAKTIK henvender sig til lærerstuderende i alle sprog og på alle niveauer. Den er ligeledes relevant i grundskolen og de gymnasiale uddannelser hvor fremmedsproglærerne har en klasse, de kan observere og gennemføre bogens mange aktiviteter med.

SPROGDIDAKTIK giver et helhedsperspektiv på sprogundervisningens forskellige aspekter: sprogudvikling, sprogindlæring og interaktion.

Bogens første del er overvejende teoretisk og belyser sprogdidaktikkens udvikling, metodeudvikling, begreberne "kommunikation" og "kultur" samt læring i forskelligt perspektiv.

Bogens anden del er rettet mod arbejdet i sprogklassen og diskuterer forskellige praktiske konsekvenser af forskningen, fx inden for områderne: læse- og lytteforståelse, ordtilegnelse, grammatikundervisning, skriftlig og mundtlig interaktion, prøver og bedømmelse.

Dr.phil. Ulrika Tornberg underviser og forsker ved Institutionen for læreruddannelsen på Uppsala universitet.

Den danske oversættelse og bearbejdning er af seminarielektor, cand.mag. et pæd. Birgith Lotzfeldt.

ISBN 87-25-00015-2

